C/2024/6560

12.11.2024.

P9_TA(2024)0172

Laiks, kas Eiropas Komisijai vajadzīgs, lai atbildētu uz pieprasījumiem par publisku piekļuvi dokumentiem

Eiropas Parlamenta 2024. gada 14. marta rezolūcija par laiku, kas Eiropas Komisijai vajadzīgs, lai atbildētu uz pieprasījumiem par publisku piekļuvi dokumentiem (2023/2941(RSP))

(C/2024/6560)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību (LES), jo īpaši tā 1., 9., 10., 11. un 16. pantu,

— ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) un jo īpaši tā 15. un 228. pantu,

— ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, jo īpaši tās 41. un 42. pantu,

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 30. maija Regulu (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem ([1]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES, *Euratom*) 2021/1163, ar ko nosaka noteikumus un vispārējos nosacījumus, kas reglamentē ombuda pienākumu izpildi (Eiropas Ombuda statūti), un atceļ Lēmumu 94/262/EOTK, EK, *Euratom* ([2]),

— ņemot vērā Eiropas ombuda 2023. gada 18. septembra lēmumu par laiku, kas Eiropas Komisijai ir vajadzīgs, lai izskatītu pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem (stratēģiskā izmeklēšana OI/2/2022/OAM),

— ņemot vērā Eiropas ombuda 2023. gada 21. septembra īpašo ziņojumu stratēģiskās izmeklēšanas ietvaros par laiku, kas Eiropas Komisijai ir vajadzīgs, lai izskatītu pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem (OI/2/2022/OAM),

— ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru,

— ņemot vērā 2023. gada 13. jūlija rezolūciju par publisku piekļuvi dokumentiem — gada ziņojums par 2019.–2021. gadu ([3]),

— ņemot vērā Reglamenta 132. panta 2. punktu,

A. tā kā publiska piekļuve ES iestāžu rīcībā esošajiem dokumentiem ir viena no pamattiesībām, ko aizsargā ES Pamattiesību harta un Līgumi; tā kā pilsoņiem ir jābūt iespējai proaktīvi izmantot šīs tiesības, jo tas ļauj viņiem efektīvi īstenot savas tiesības pārbaudīt ES iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru darbu un darbību, jo īpaši likumdošanas procesu; tā kā ES iestādēm, struktūrām, birojiem un aģentūrām savā darbībā un lēmumu pieņemšanas procesā ir jācenšas panākt visaugstākos iespējamos labas pārvaldības, pārskatatbildības, atklātības, integritātes un pārredzamības standartus; tā kā šie standarti ir priekšnoteikums tam, lai pilsoņi uzticētos ES iestādēm;

B. tā kā Regulas (EK) Nr. 1049/2001 mērķis ir piešķirt sabiedrībai pēc iespējas plašākas tiesības piekļūt iestāžu dokumentiem, lai ļautu efektīvi īstenot savas tiesības pārbaudīt ES iestāžu darbu un darbību; tā kā ir jānodrošina kontroles metodes, kas apvieno demokrātiskas pārraudzības, kontroles un uzraudzības darbības; tā kā Komisijai ir juridisks pienākums nekavējoties atklāt dokumentus, ievērojot Regulā (EK) Nr. 1049/2001 noteiktos skaidros termiņus;

([1]) OV L 145, 31.5.2001., 43. lpp.
([2]) OV L 253, 16.7.2021., 1. lpp.
([3]) Pieņemtie teksti, P9_TA(2023)0295.

C. tā kā LESD 228. pants un Eiropas ombuda statūtu 3. pants pilnvaro ombudu veikt izmeklēšanu, ja viņam ir pamats to darīt, pamatojoties uz sūdzību vai pēc savas iniciatīvas, jo īpaši atkārtotu, sistēmisku vai īpaši nopietnu administratīvu kļūmju gadījumos; tā kā statūtu 4. panta 3. punkts pilnvaro ombudu nosūtīt ziņojumu Eiropas Parlamentam, ja tas ir nepieciešams atklāto administratīvo kļūmju rakstura vai mēroga dēļ;

D. tā kā daudzas ombuda saņemtās sūdzības liecina, ka ir notikusi ievērojama kavēšanās, pirms Komisija ir pieņēmusi lēmumu par pieprasījumiem par publisku piekļuvi dokumentiem, un ka tā nav ievērojusi attiecīgajos tiesību aktos noteiktos termiņus; tā kā ombuda īpašais ziņojums stratēģiskajā izmeklēšanā par laiku, kas Komisijai vajadzīgs, lai izskatītu pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem, liecina, ka ierosinājumi nav sistemātiski īstenoti praksē un ka Komisija nav īstenojusi nepieciešamās izmaiņas, lai izpildītu šo prasību; tā kā 2023. gada 28. novembrī ombuds savu īpašo ziņojumu un situācijas novērtējumu iesniedza Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai;

E. tā kā Komisijas atbilde liecina, ka tā pieprasījumus par piekļuvi dokumentiem izskata bez būtiskām problēmām; tā kā Komisijas atbildē ([4]) uz ombuda informācijas pieprasījumu par laiku, kas Komisijai vajadzīgs, lai izskatītu pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem, ir atzīta pieprasījumu savlaicīgas apstrādes nozīme un norādīts uz daudzajām problēmām, ko rada pieprasījumu skaita pieaugums un to sarežģītība; tā kā jaunais elektroniskas piekļuves Komisijas dokumentiem portāls nepārprotami ir pozitīvs solis attiecībā uz Komisijas mijiedarbību ar tiem, kuri pieprasa piekļuvi, un visu publiskoto dokumentu publicēšanu;

Piekļuve Komisijas dokumentiem

1. atgādina, ka sabiedrības tiesības piekļūt ES iestāžu rīcībā esošajiem dokumentiem ir noteiktas Līgumos un Pamattiesību hartā un ka tām ir izšķiroša nozīme, nodrošinot, ka ES iestādes darbojas pārredzami, tādējādi uzlabojot ES leģitimitāti un sabiedrības uzticēšanos tai, kā arī tās uzticamību;

2. uzsver, ka ES iestādēm, tostarp Komisijai, ir pienākums īstenot LESD 15. panta 3. punktu saskaņā ar demokrātijas principiem, jo īpaši tiem, kas noteikti LES 10. panta 3. punktā un Pamattiesību hartas 42. pantā; uzsver, ka pārredzamība ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu ES iestāžu pārskatatbildību un demokrātisku kontroli;

3. atzinīgi vērtē Ombuda praktiskos ieteikumus par to, kā reģistrēt īsziņas un tūlītējās ziņapmaiņas ziņojumus, ko darbinieki nosūtījuši vai saņēmuši savas profesionālās darbības ietvaros1a ([5]); atzīst, ka ar darbu saistītas īsziņas un tūlītējās ziņapmaiņas ziņojumi ir dokumenti Regulas (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi dokumentiem nozīmē, un aicina, lai to atzītu pārējās ES iestādes, struktūras, biroji un aģentūras, attiecīgi ievērotu Ombuda ieteikumus un publiskotu šos turpmākos pasākumus;

4. atgādina, ka pieteikums par piekļuvi dokumentam ir jāizskata nekavējoties; atkārtoti pauž bažas par to, ka daudzas ombuda saņemtās sūdzības ir saistītas ar kavēšanos piekļūt pieprasītajiem dokumentiem un ka novēlota piekļuve notiek gadījumos, kas skar būtiskas sabiedrības intereses; pauž dziļu nožēlu par ombuda īpašajā ziņojumā iekļautajiem konstatējumiem par sistēmisku un būtisku kavēšanos piekļuvē Komisijas dokumentiem, jo īpaši par to, ka 85 % izskatīto lietu Komisija nav pieņēmusi lēmumu tiesību aktos noteiktajā termiņā un ka 60 % gadījumu kavēšanās bija vairāk nekā 60 darba dienas; pauž nožēlu par to, ka Komisija nav ievērojusi Regulu (EK) Nr. 1049/2001, sistemātiski pārkāpjot tiesību aktos noteiktos termiņus attiecībā uz publisku piekļuvi dokumentiem un savlaicīgi nepaziņojot pieprasījuma iesniedzējiem savu lēmumu, kā norādīts ombuda īpašajā ziņojumā; uzsver, ka saskaņā ar ombuda novērtējumu šī kavēšanās ir uzskatāma par Komisijas pieļautām administratīvām kļūmēm;

([4]) Komisijas 2023. gada 28. marta atbilde uz Eiropas ombuda informācijas pieprasījumu par laiku, kas Eiropas Komisijai vajadzīgs, lai izskatītu pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem.

([5]) Eiropas Ombuds, "Closing note on the strategic initiative on how EU institutions, bodies, offices and agencies record text and instant messages sent/received by staff members in their professional capacity (SI/4/2021/MIG)", 2022. gada 13. jūlijs.

5. uzsver, ka Eiropas ombudam ir svarīga loma, atvieglojot pilsoņu piekļuvi dokumentiem, jo īpaši gadījumos, kad ES iestāde, aģentūra vai struktūra ir daļēji vai pilnībā atteikusi šādu piekļuvi; stingri atbalsta ombuda ieteikumus Komisijai par šīs situācijas labošanu prioritārā kārtā;

6. ar lielām bažām atgādina, ka 2021. gadā pēc publiskas piekļuves pieprasīšanas attiecībā uz īsziņām par Komisijas Covid-19 vakcīnu iegādi, ar kurām apmainījusies Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena un kāda farmācijas uzņēmuma izpilddirektors, Komisija atteicās atzīt, ka uz šādām īsziņām attiecas Regulā (EK) Nr. 1049/2001 paredzētā "dokumenta" definīcija; atgādina, ka dokumenta reģistrācija ir šā dokumenta pastāvēšanas sekas, nevis priekšnoteikums; ņem vērā Eiropas Ombuda konstatējumu par to, ka Komisija šajā gadījumā ir pieļāvusi administratīvu kļūmi; pauž bažas par to, ka Komisija nav izpildījusi Ombuda ieteikumu pēc viņas veiktās izmeklēšanas veikt vēl vienu attiecīgo īsziņu meklēšanu; aicina Komisiju bez kavēšanās veikt pilnīgu meklēšanu; pauž dziļas bažas par pieaugošo attālumu starp pilsoņiem un ES iestādēm, ko šī situācija ir pasliktinājusi;4.b ar lielām bažām norāda, ka Ombuds saņem daudzas pilsoņu sūdzības par to, ka piekļuve prasītajiem dokumentiem tiek piešķirta ar ārkārtīgu kavēšanos; atbalsta Ombuda viedokli, ka kavēšanās ar piekļuves piešķiršanu būtībā ir piekļuves liegšana un ka būtu jāracionalizē administratīvie procesi, lai nodrošinātu, ka pilsoņi laikus saņem piekļuvi dokumentiem;

7. ar lielām bažām norāda, ka Ombuds saņem daudzas pilsoņu sūdzības par to, ka piekļuve prasītajiem dokumentiem tiek piešķirta ar ārkārtīgu kavēšanos; atbalsta Ombuda viedokli, ka kavēšanās ar piekļuves piešķiršanu būtībā ir piekļuves liegšana un ka būtu jāracionalizē administratīvie procesi, lai nodrošinātu, ka pilsoņi laikus saņem piekļuvi dokumentiem;

8. atgādina, ka Eiropas Ombuds uzskata, ka piekļuvi dokumentiem, jo īpaši likumdošanas dokumentiem, drīkst ierobežot tikai izņēmuma gadījumos un tikai absolūti nepieciešamā apmērā; tāpat atgādina, ka jebkurš lēmums, ar kuru tiek liegta publiska piekļuve dokumentiem, ir jāpamato ar skaidri un stingri noteiktiem juridiskajiem izņēmumiem, kas papildināti ar izsvērtu un konkrētu pamatojumu, ļaujot iedzīvotājiem izprast piekļuves liegšanu un efektīvi izmantot pieejamos tiesiskās aizsardzības līdzekļus; uzskata, ka proaktīvāka pieeja palīdzētu nodrošināt efektīvu pārredzamību un novērstu dārgus un apgrūtinošus juridiskus strīdus starp iedzīvotājiem un iestādēm;

9. uzsver, ka ir jānodrošina, lai pilsoņi spēj sekot ES lēmumu pieņemšanas procesiem, izprast tos un piedalīties tajos; uzsver, ka Komisijai kā lielākajai ES iestādei būtu jārāda piemērs attiecībā uz piekļuvi dokumentiem; uzsver, ka kavēšanās piekļuves piešķiršanā var mazināt pilsoņu spēju piedalīties demokrātiskajā procesā, jo pieprasītie dokumenti un informācija bieži vien ir laika ziņā sensitīvi un kavēšanās gadījumā var zaudēt nozīmi pieprasījuma iesniedzējam; uzsver, ka kavēšanās var arī radīt atturošu ietekmi, jo personas izvēlas neizmantot savas pamattiesības piekļūt dokumentiem, pamatojoties uz pieņēmumu, ka tas aizņems pārāk ilgu laiku; uzsver, ka arvien pieaugošais dokumentu pieejamības pieprasījumu apjoms un sarežģītība nevar attaisnot sistēmisko kavēšanos no Komisijas puses;

10. pauž pārliecību, ka dokumentu proaktīva publicēšana reģistrā ir labākais risinājums, lai samazinātu pieprasījumu par piekļuvi dokumentiem skaitu un izvairītos no kavēšanās; uzsver, ka proaktīvāka pieeja palīdzētu nodrošināt efektīvu pārredzamību un novērst nevajadzīgus juridiskus strīdus, kas varētu radīt nevajadzīgas izmaksas un slogu gan pilsoņiem, gan ES iestādēm;

Ieteikumi

11. mudina Komisiju novērst sistemātisko un būtisko kavēšanos, apstrādājot pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem;

12. prasa nekavējoties un pilnībā publicēt visus līgumus par Covid-19 vakcīnu iegādi, ko pilnībā vai daļēji finansē no publiskiem līdzekļiem;

13. aicina Komisiju īstenot ombuda īpašajā ziņojumā iekļauto ieteikumu un visus ierosinājumus, jo īpaši attiecībā uz nepieciešamību pēc proaktīvākas pārredzamības, mērķtiecīgākiem cilvēkresursiem atkārtotu pieteikumu izskatīšanai un atvērtākai un konstruktīvākai attieksmei pret pieprasītājiem;

14. aicina Komisiju reformēt dokumentu publiskas pieejamības pārvaldību, lai risinātu būtisko problēmu, kas saistīta ar kavēšanos un attiecīgajos tiesību aktos noteikto termiņu neievērošanu;

15. aicina Komisiju aktīvi publicēt dokumentus un statistiku par to, kā tā apstrādā dokumentu piekļuves pieprasījumus, tostarp informāciju par ES tiesību aktos noteikto termiņu ievērošanu, jo šāda informācija ir būtiska ES demokrātisko procesu stiprināšanai;

16. aicina Komisiju beidzot un nekavējoties publicēt īsziņas, ar kurām Komisijas priekšsēdētāja un farmācijas uzņēmuma "Pfizer" izpilddirektors apmainījās sarunās par 1,8 miljardu Covid-19 vakcīnu devu iepirkumu, jo īpaši ņemot vērā neizskaidroto cenas pieaugumu par 25 % par devu, kā rezultātā kopējās izmaksas publiskajām finansēm bija 35 miljardi EUR;

17. uzsver, ka gadījumā, ja Komisija līdz jaunās komisāru kolēģijas izveidei nerisinās jautājumu par sistemātisku un būtisku kavēšanos, apstrādājot pieprasījumus par publisku piekļuvi dokumentiem, Parlaments apsvērs iespēju izmantot visus pieejamos Parlamenta instrumentus, lai risinātu šo jautājumu; atgādina, ka Parlamentam ir tiesības vērsties ES Tiesā ar prasību pret Komisiju saistībā ar Līgumu pārkāpumiem, tostarp LESD 15. panta 3. punkta par ES pilsoņu un iedzīvotāju tiesībām piekļūt dokumentiem pārkāpumiem;

18. prasa Komisijai informēt Parlamentu par to, kā tā plāno ievērot attiecīgajos ES tiesību aktos noteiktos termiņus;

°
° °

19. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Komisijai.